

**НАЦИОНАЛНА НАУЧНА ПРОГРАМА
КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО, НАЦИОНАЛНА ПАМЕТ И
ОБЩЕСТВЕНО РАЗВИТИЕ (КИННПОР)**

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Националната научна програма (ННП) „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие (КИННПОР)“ отговаря на необходимостта от целенасочена работа за изследване, описание, каталогизиране, съхраняване, структуриране в колекции и масиви, поддържане и популяризиране на българското културноисторическо наследство за запазване на националното самосъзнание и родовата памет на българите в глобализирания се свят.

Изучаването и популяризирането на българското културноисторическо наследство като част от това на Европа и света е важна предпоставка за развитието на обществото и ключов фактор за насърчаване на социалната активност, за създаване на пиетет към националните традиции и на съзнание за значимостта на националните културни ценности.

2. ОБЩЕСТВЕНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, КЪМ КОИТО Е НАСОЧЕНА ПРОГРАМАТА:

- системно обновяване и разширяване на познанията за националното културно наследство, включващо българския език и неговата история, българската литература, изкуство и култура, историята и археологията на българските земи, българската етнография и фолклор, архитектура, урбанизъм;

- необходимостта от съхраняването, предаването и разпространението на тези познания с цел изграждането на общество на знанието.

3. СРОК НА ПРОГРАМАТА – декември 2021 г.

4. ОБЩ ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА – до 4 000 000 лв.,

разпределени както следва:

- 2018 г. – 1 600 000 лв.
- 2019 г. – 1 200 000 лв. индикативна стойност
- 2020 г. – 1 200 000 лв. индикативна стойност

Финансирането на Програмата се извършва от Министерството на образованието и науката (МОН). Средствата за осигуряване изпълнението на дейности по Програмата се разпределят съгласно сключено между участниците партньорско споразумение с приложен работен и финансов план.

4.1. Специфични допустими разходи за изпълнение на програмата

а) Преки разходи за: персонал; командировки; дълготрайни материални и нематериални активи, включително апаратура; външни услуги, пряко свързани с изпълнението на програмата; материали, консумативи и други допустими разходи, пряко свързани с изпълнението на програмата.

При изпълнението на ННП Изпълнителният съвет на Програмата определя процентните ограничения на преките допустими разходи по различните пера.

б) Непреки разходи: разходи за обслужване на програмата от базовата организация и партньорските организации, участващи в програмата; разходи за финансов одит на програмата (обслужване на програмата от водещата и партньорските организации - до 7% от стойността на общите разходи, а за одит – до 1%).

Координаторът на Програмата уведомява Министерството на образованието и науката за разпределението на преките и непреките разходи по пера.

5. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

5.1. Обща цел

Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ се създава в изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Р България 2017-2030, в перспективата на визията България да разполага с модерна и устойчиво поддържана научноизследователска инфраструктура – чрез **създаване на съдържание** за тази инфраструктура и неговото организиране във високоефективни и широко достъпни онлайн платформи. От друга страна, програмата е необходима за осъществяване на **връзката между научните изследвания в областта на хуманитаристиката и други социални сфери** – бизнес, образование, неправителствени организации и др.

5.2. Конкретни (специфични) цели

- Разработване на дигитални инструменти за изследване, представяне и популяризиране на българското културноисторическо наследство, в това число и създаване на информационни системи и платформи с включена геолокация на културноисторическото наследство в България, с цел неговото изучаване, опазване и популяризиране и превръщането му в общественополезен ресурс;

- Създаване на научноизследователски и образователни програми в областта на българското културно наследство.

6. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

- Концепция за нови съвременни и общодостъпни форми на представяне на научните постижения на хуманитаристиката пред българското общество в областта на културноисторическото наследство, вкл. с използването на „свързани отворени данни“ (Linked Open Data).

- Научно-приложни продукти за повишаване на информираността на широките обществени кръгове по отношение на културноисторическото наследство и националната идентичност в целия хронологичен обхват на изследванията на хуманитарните факултети на висшите училища и на институтите от направление „Културноисторическо наследство и национална идентичност“ на БАН.

7. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ включва следните направления:

- Електронна инфраструктура за отворен достъп до резултатите от изследванията върху културноисторическото наследство за нуждите на:

а. държавните институции, по-конкретно на:

- Министерство на образованието и науката;
- Министерството на културата;
- Министерство на туризма;
- Министерство на външните работи;
- Министерство на вътрешните работи;
- Министерството на регионалното развитие и благоустройството;
- Държавната агенция за българите в чужбина.

б. органите на местната власт;

в. научни организации (висши училища и научни институти);

г. библиотеки, музеи, галерии, читалища и други институции, свързани с опазването и популяризирането на културноисторическо наследство.

- Социализация на паметниците на културноисторическото наследство – програмата ще функционира в посока изследване, опазване, изучаване и популяризиране на

културноисторическото наследство чрез нови форми, достъпни за големи обществени и професионални групи.

- Междупоколенческо предаване на знанията за културноисторическото наследство и въвеждането му като ефективен инструмент в обучението, преподаването и работата със специални целеви групи. Програмата се очаква да предостави иновативни форми на обучение за:

- учители и преподаватели;
- деца в предучилищна възраст, ученици от началното, основното и средното училище;
- студенти; обучаващи се в модули на програмите за учене през целия живот;
- българи, чийто майчин език не е български;
- учащи се в неравностойно положение;
- българи (ученици и възрастни) в чужбина;
- бежанци (ученици и възрастни).

- В сферата на креативните и рекреативните индустрии програмата предлага иновативни ресурси за културните и творческите индустрии; за компютърни и мобилни приложения; за културния и фестивалния туризъм и за производството на стоки и предлагането на услуги, пряко свързани с тази сфера.

8. БЕНЕФИЦИЕНТИ

Допустими бенефициенти са:

- Акредитирани висши училища по чл. 85, ал. 1, т. 7 на ЗВО;
- Научни организации по чл. 47, ал. 1 на ЗВО,

които образуват консорциум¹ от най-малко 5 организации, от които предефинирани партньори са тези, които имат принос над 10 % дял от публикуваните научни резултати в областта за последните 3 години. Съгласно информацията в световните бази данни за периода 2015-2017 г. водещ партньор е Софийският университет „Св. Климент Охридски“ в партньорство с Българската академия на науките и Югозападния университет „Неофит Рилски“. Така предефинираните бенефициенти са пряко отговорни за изпълнението на дейностите по Програмата. Те привличат за партньори други университети или институти за трансфер на знание и повишаване общия научен капацитет на страната в тази област, като водещият партньор привлича поне 2 партньора, а останалите – поне по 1. Потенциални привлечени

---

¹ Неформално сдружение, сформирано на базата на подписано партньорско споразумение между бюджетни научни организации и висши училища за извършване на научни изследвания за периода на действие на Националната научна програма

партньори са: Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“, Шуменският университет „Епископ Константин Преславски“, Техническият университет – София. Партньорите ще ползват научната инфраструктура на Лабораторния комплекс към Сдружение за научно-изследователска и развойна дейност в рамките на нотифицираните 80 % за неикономически дейности.

Посочените организации са потенциални бенефициенти по Програмата и допринасят за изпълнение на целите ѝ, за споделен достъп до съответната научна инфраструктура, елемент от Националната пътна карта, за трансфер на знание и повишаване на общия научен капацитет на страната в тази област.

За изпълнение на Програмата се предвижда формиране на консорциум от горепосочените научни организации и висши училища с най-висок капацитет, които заявят готовност за изпълнение на конкретни задачи от програмата, в съответствие с възприетите показатели и индикативни параметри за изпълнение на програмата.

Консорциумът ще се управлява от Изпълнителен съвет (ИС) с представители на организациите партньори, на основата на подписано партньорско споразумение, в което са разпределени средствата за изпълнението на дейностите по Програмата с приложен работен и финансов план.

Координаторът на Програмата ще бъде предложен от водещия партньор като се има предвид експертизата му в областта на изследването, опазването, съхраняването и развитието на културно историческото наследство. Координаторът следва да бъде одобрен от ИС на консорциума и за негов председател.

За по-голямо въздействие на резултатите от научните изследвания върху обществото и в частност в икономиката се сформира Надзорен съвет с представители на МОН, Министерството на културата, Министерството на туризма, Министерството на външните работи, София Тех Парк АД, бизнеса, местната власт, заинтересовани съсловни организации, които да наблюдава и контролира дейностите на ИС при изпълнението на КИННПОР.

Основната цел на Надзорния съвет е да следи за изпълнението на отговорни към обществото и икономиката изследвания в областта на културно историческото наследство, с оглед повишаване социалното и икономическото въздействие на получените резултати.

Националната програма ще се изпълнява за тригодишен период като за всяка година водещият партньор, съгласувано с ИС, представя отчет за извършената работа, степента на достигане на целите и предложения за актуализиране на работната програма с конкретни количествени стойности на индикаторите.

9. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

9.1. Дейности по преглед на наличната и създаване на нова научна инфраструктура за изследване на българското културно и историческо наследство

- преглед на съществуващите дигитални ресурси за изследване и представяне на българското културно историческо наследство;
- изработване на платформи, които да осигурят обмен на информация и достъп до тези ресурси за научните институции и за останалите ползватели на резултатите от изследванията;
- оповестяване на резултатите от научните изследвания чрез инструментите на инфраструктурата.

9.2. Дейности по разработването на научноизследователски програми в областта на културно историческото наследство

- идентифициране на белите полета в изследването на културно историческото наследство;
- разработване на проекти с цел тяхното запълване или доусъвършенстването на съществуващата методология на изследванията с оглед включването на съвременните технологии в изследователския процес.

9.3. Създаване на образователни програми в областта на културно историческото наследство

- преглед на съществуващите програми за опазване и популяризиране на културно историческото наследство и установяване на нуждите от подобен тип образователни продукти;
- разработване на план за целесъобразното използване и надграждане на съществуващите образователни програми и разширяването на техния обхват;
- преглед на съществуващите дигитални библиотеки и каталози на артефакти, свързани с културно-историческото ни наследство, и обединяването им в обща платформа за свободен достъп;
- разработване на пилотни иновативни курсове на отворени платформи, достъпни за всеки – в МООС, Google Classroom или друга подобна утвърдена и широкоизползвана международна свободна система – включващи видеолекторати и друго образователно съдържание по теми като: езикова и функционална грамотност, медийна грамотност и аналитични умения, дигитална грамотност, познаване и използване на данни за българското културно и историческо наследство, въведение в постиженията на националното и световното изкуство и литература и др.

9.4. Дейности по разработката на научни и научно-приложни продукти:

- разработването на стандартизирани метаданни и онтологии за описание на места, лица, събития, артефакти, обекти и др. от областта на българското културноисторическо наследство;
- прилагане на масиви и колекции от структурирани данни за българското културноисторическо наследство за изработването на: виртуални карти, дигитални атласи, географско-информационни системи, виртуални музеи и галерии, онлайн речници и справочници, филми, мобилни приложения и онлайн игри, свързани с представянето и популяризирането на българското културноисторическо наследство;
- изследване и геолокализиране на различни типове обекти на културноисторическото наследство от различни исторически периоди и проучване на взаимозависимостите между тях; изготвяне на геопространствени модели на разпространението на историческите писмени паметници на българския език; изграждане на ГИС модели с хронологични и типологични слоеве, както и на мрежи от геолокализирани лица и обекти, които могат да служат за основа както на нови научни изследвания на демографията, топонимията, териториалните граници, етническият състав, културното и индустриалното развитие и други на българските земи, така и за създаването на рекламни, популяризиращи и туристически продукти;
- разработване на система за лексикографско описание на езикови единици от българския език (базирана на вече разработваните и свободно достъпни стандарти на европейската лексикографска инфраструктура ELEXIS);
- проекти за представяне на културноисторическото наследство на България, свързани с близкото минало, градското пространство, устната история, микроисторията и др. чрез конципирането и иниципирането на т.нар. crowdsourcing/citizen science проекти, в които потребителите се приканват към разказване на истории, споделяне на изображения от лични архиви и т. н., свързани с личности, места и събития;
- разработка на продукти и услуги за нуждите на културния туризъм (туристически програми за представяне на нематериалното и материалното културно наследство, маркетингови проучвания и др.).

10. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА И ИНДИКАТИВНИ ПАРАМЕТРИ

- научна инфраструктура за изследване и представяне на българското културно-историческо наследство;
- научни публикации - статии (30), студии (5), монографии (3), обзори;
- брой създадени информационни системи и платформи, с включена геолокация на културно-историческото наследство – 5 ;

- разработени образователни курсове в областта на културно-историческо наследство – 5;
- създадени електронни помагала с интерактивни модули по темата на националната програма – 10 ;
- организирани тематични събития (семинари, конференции, кръгли маси) – 12;
- организирани научни форуми – 3 .

11. МОНИТОРИНГ

Мониторингът върху изпълнението на програмата се осъществява на две нива:

- проверки, анализи, изготвяне на междинни и финален доклади, базирани на пряката и на обратната връзка между лицата и организациите, имащи отношение по изпълнението на програмата;
- документална или техническа проверка на място от представители на МОН или оценка за изпълнението на програмата от външен изпълнител. Разходите за мониторинг, в случай че са необходими такива, са в рамките на разчетените средства по програмата.

За мониторинг изпълнението на ННП КИННПОР се определя администратор на програмата – служител на МОН, който периодично на всеки 6 месеца изготвя доклад за резултатите от наблюдението върху изпълнението на програмата, степента на достигане на целите и показателите, както и направените финансови разходи.

Администраторът на ННП КИННПОР присъства на всички заседания на изпълнителния и Надзорния съвет, общи събрания на изпълнителите без право на глас и събира данни за изпълнението на Програмата и за финансовите разходи, както от изготвените от изпълнителя отчети съгл. т. 5 от Програмата, така и от собствените си наблюдения.

За ежегодно наблюдение върху изпълнението на ННП КИННПОР се създава работна група от МОН, която изготвя периодичен доклад за резултатите от наблюдението върху изпълнението на програмата, степента на достигане на целите и показателите, както и направените финансови разходи. Работната група при необходимост извършва документална и техническа проверка на място. Периодичният доклад завършва с препоръки за продължаване или спиране изпълнението на програмата, включително и необходимите условия за това.

12. ДЕМАРКАЦИЯ

Научните организации, отговорни за изпълнение на конкретни задачи от ННП КИННПОР, включват за финансиране само дейности от Програмата, които не се финансират с други средства по европейски или национални програми.

Средствата по Програма не могат да се използват за дейности с еднакво предназначение, финансирани от фондовете на Европейския съюз, от друго национално финансиране, както и от други донорски програми.

13. ПРОЦЕДУРА ЗА ФИНАНСИРАНЕ

а) В срок до 15 дни от приемането на ННП КИННПОР МОН отправя покана до предефинираните бенефициенти с принос над 10% от научната продукция в областта на програмата.

б) В срок до 2 месеца от получаване на поканата водещият партньор предава в МОН споразумение подписано от предефинираните и асоциирани партньори, в което са определени правилата за разпределение на дейностите по тази програма, степента на изпълнение на залегналите индикатори и получените резултати, на финансовите средства за първата финансова година, вкл. и правилата за достъп на получените в програмата научни резултати и апаратура.

в) МОН сключва споразумение за финансиране на програмата с водещият партньор, като неразделна част от него е подписаното партньорско споразумение заедно с разпределението на дейностите и финансовите средства за тяхното изпълнение. Водещият партньор се задължава да координира работата на консорциума и да извърши разпределението на бюджетните средства към партньорите.

г) Водещият партньор предава ежегоден отчет за извършената работа в МОН в срок до края на месец ноември на текущата година.

д) В двумесечен срок от предаването на отчета МОН оценява изпълнението на дейностите и определя бюджета за следващия програмен период.

е) МОН може да поставя допълнителни изисквания към дейностите, резултатите и целевите индикатори, както и към изпълнението на програмата